zatajevanjem in potrpežljivostjo; težko je zatisnil svoje oči, saj je bil komaj v sredini življenjske dobe, odmerjene človeku, v sredini svojega dela; umrl je poln načrtov in nad o bodočnost jugoslovanskega naroda.

Rodil se je leta 1880. v Starem trgu v Beli Krajini kot sin ljudskošolskega učitelja. Posvetil se je stanu svojega očeta in z učiteljskim stanom tako tesno združenemu podrobnemu delu za narod. Služboval je kot učitelj v Velikih Lasčas, potem kot nadučitelj v Trnu pri Št. Petru na Krasu in na to na šoli Družbe Sv. Cirila in Metoda v Trstu, najprej kot družbeni in potem kot c. kr. učitelj.

In tu si je postavil spomenik, ki bo v njem živel večno; zgradil si je ono čarodejno čašo nesmrtnosti svojih del! Bil je mož izredne delavnosti, živel je šolstvu in narodu, ki je njega blaginji žrtvoval vse. Po značaju mož izredne prikupljivosti je znal navdušiti v neizmerni ljubezni in zvestobi do svojega naroda vse, ki jih je smatral za del in celoto našega naroda. Po prepričanju demokraškega naziranja je ljubil delavski trpeči narod najbolj in njega povzdigi in napredku je žrtvoval vse: svoje moči, svoj prosti čas in svoje — življenje.

Za razvoj slovenskih družbenih šol v Trstu si je pridobil izrednih zaslug; dajal je iniciativo merodajnim faktorjem za razširjenje naših šol, vzpodbujal je in dajal pogum za izvedbo svojih načrtov in s svojo izredno agitacijsko zmožnostjo je propagiral misel napredka med narodom samim, dokler ni njegova ideja zmagala. In ko je že delo bilo dovršeno, ko je videl prospeh in uspeh svojega dela — se je umaknil in prepustil vlogo činiteljem, na merodajnih mestih, da so proslavljali novi uspeh; ni mu bilo za zasluge lastne osebe, tiho je odstopil kot opazovalec in se le v svojem srcu veselil tega, kar se je zopet posrečilo.

In tako je bilo mnogokrat! Če so snovali kako novo podružnico v obližju, je bil Vinko prvi in najagilnejši na delu — to dobro vedo v Ljubljani, ker so se pre-često obračali nanj, če je bilo treba kaj narediti. In niso se obračali na napačni naslov; vsega spoštovanja in priznanja so bile vredne njegove zasluge, upoštevanja vredna je bila njegova oseba.

Poglejmo nazaj v zgodovino razvoja tržaškega družbinega šolstva! Kakor rdeča nit se v njej vije vsepovsod delo Vinka Engelmana — od otroških vrtcev do družbine meščanske šole; in pri drugem šolstvu, od trgovske šole do obrtne nadaljevalnice! Ustvarjal je teren med narodom za naše šole, vzpodbujal je očete za vzgojo in izomiko njihovih otrok, in kolikim je pomagal z dobrim svetom, koliko jih je, katerih otroke je on s svojo vzpodbudilno besedo spravil — v slovensko šolo!

Med zgodovinsko črtico sodi njegovo delovanje v razvojnih, prvih in najtežjih dobah pri Narodni Delavski Organizaciji v Trstu, Dramatičnem društvu v Trstu, Konsumnem društvu pri Sv. Jakobu, Političkem društvu »Edinost« v Trstu in Učiteljskem društvu za Trst in okolico. Koliko požrtvovalnosti je bilo v njem, koliko z delom prebitih moči, koliko fizičnih sil je bilo v tem delu porabljenih; tega smo se spomnili v zadnjih dneh, ko smo videli pred sabo njega, ki ga ni nikdar hotelo delo utruditi, ko je nam podajal roko le s težavo in nam je govoril le s trudom; le eno je ostalo enako — srce je plamtelo še do zadnjega časa, do zadnje minute z istim žarom one iskrene ljubezni do razvoja naroda, in rekel nam je: »Kako bo le z novo šolo v šentviškem okraju? Potrebna bi bila, nujna potreba, da nas Nemci ne prehite in nam ne pobero otrok. — Trgovsko obrtno zadrugo bi rad še videl v novih prostorih, kako se bo razvijala!« Aktivno je še do zadnjega deloval kot podpredsednik v njenem odboru, zakaj gospodarskega momenta pri vsem narodnem prosvetnem delu kot podlago edino mogočemu napredku ni podcenjeval.

In sedaj tja, kjer je bilo njega srce polno in prvo na mestu, k Sv. Jakobu v Trstu! Ob polnoči sva korakala proti domu, poln je bil zadovoljstva: »Upam, da bo uspelo, načrt je dobro napravljen, možje imajo dobro voljo — naredili bodo, da zopet manifestiramo!« Kdo so ti možje? To je slovenski delavec pri Sv. Jakobu v Trstu, ki ob sedmih konča delo, potem pohiti k svoji družini in ob devetih pride v prostore narodnih društev, da sodeluje pri delu za blaginjo in napredek slovenskega naroda, to so očetje otrok naših družbenih šol! Med njimi je bil Vinko najrajši, njih blagru in povzdigi je bil pripravljen žrtvovati vse! Kot predsednik Čitalnice in starosta Sokola je dvigal slovensko trobojnico pri Sv. Jakobu do viška, ki nam je bil dosežen, in dvignil bi jo še više, da mu ni bila življenja nit pretrgana in mu ni v smrti omahnila roka, ki se je popenjala vedno v volji tako visoko!

In tako smo videli na pepelnično sredo, dne 13. t. m., pri Sv. Jakobu v Trstu slovenskega delavca, ki je pustil delo in zaslužek v vojnem času, samo da je lahko pohitel spremit pokojnika na zadnji poti. Velika je hvaležnost naroda do mož, ki jih ljubi! Nepregledna množica se je zbrala na zadnji poti pokojnikovi, in oko vseh se je porosilo, ko je tovariš Kleinmayr govoril na grobu poslovilne besede od pokojnika: »Glejmo, da se vsi povzdignemo do višine pokojnikovih zgledov, da bomo ljubili svoj narod in delali zanj, kakor ga je ljubil on in kakor je delal on zanj!«

Iz Zagreba.

† **Stjepan Šmidt.** Hrvatske učiteljske organizacije žalujejo za enim najvernejih in najvrlejih svojih članov. Dne 5. februarja t. l. je umrl v Zogrebu Stjepan Šmidt, profesor na kr. zagrebškem učiteljišču. Bil je zvest član Savega hrvatskih učiteljskih društava", jako delaven sotrudnik Hrvatskega pedagoško - književnega zbora ter marljiv sourednik „Napredaka" in „Učiteljskega doma". Bratskim hrvatskim učiteljskim organizacijam izrekamo na bridki nenadomestni izgubi svoje najgloblje sožalje! Blagemu pokojniku bodi ohranjen med nami časten in trajen spomin! Večna mu slava!

Novi šolski zakon na Hrvatskem. Hrvatska vlada je izdelala osnovo novega šolskega zakona, ki naj bi stopil v veljavo že začetkom prihodnjega šolskega leta. Zakon naj postavi ljudskošolsko izobrazbo na nove temelje in naj modernizira tudi razmere učiteljstva. Med drugim določa novi zakon, da se učitelj, ki službuje na enem kraju 10 let, sme premestiti le na lastno prošnjo ali pa vsled disciplinarne obsodbe. Za kvalifikacijo učiteljstva so v zakonu posebno ostre določbe. Le oni učitelji, ki imajo v šoli pozitivne uspehe, napredujejo in dobivajo petletne doklade. Službena doba znaša tudi v bodoče 40 let. Pri disciplinarnem postopanju so uvedena moderna načela, in v disciplinarnih komisijah se nahajajo tudi zastopniki učiteljstva. Denuncijacija učitelja proti učitelju se kaznuje kot hud disciplinarni pregrešek.

Madžarsko kulturno delovanje za narodnosti. Kakor poroča „Hrvatski List", je veliki župan baron Petrichevich-Horvat javil te dni Vasilju Mangru, da odredi minister zatvoritev 80 obmejnih romunskih šol in da v kratkem času odvzame državno podporo vsem tistim romuuskim konfesionalnim šolam, ki delujejo v okolici: Szeben, Fogaras, Brasso, Nagykükülte in Haromszeg. S to naredbo bo zaprtih 291 romunskih šol in 480 učiteljev ostane brez kruha. Mesto teh šol otvori grof Appony državne šole s samomadžarskim učnim jezikom. Ogrska pač nosi prapor demokratizma in kdor mu je proti, ga počasti z vislicami!

Dve novi ženski realni gimnaziji otvorijo na Hrvatskem in sicer eno v Osjeku, drugo pa na Sušaku pri Reki.

Navtična šola na Malem Lošinju v Istri, ki je bil doslej le italijanska, dobi hrvatske vzporednice.

Splošni vestnik.

Vojak nam piše iz bojnega polja. »Naročam se na »Zvonček«. Polletno naročnino sem Vam nakazal po položnici, za drugo polletje pa pošljem denar, čimprej mi bo mogoče spraviti skupaj toliko denarja, naročen sem namreč tudi na »Slovenskega gospodarja« in »Bogoljuba«. Odvisen pa sem samo od svojega plačila — 36 h na dan. Sedaj dobim tudi od doma kake vinarje. In ker ne kadim, gre ves ta denar za časopise in knjige. Kar sem izdal v take svrhe, mi še ni bilo nikdar žal. Leto mine in zopet sem vesel svojih uspehov, bolj kakor bi zakadil denar. Vedno sem mislil na »Zvonček«, ki ga ne morem pozabiti; vedno sem ga rad bral, ko ga mi je prinašal iz šole od blagega gospoda učitelja moj bratec. Želim, da bi imel Vaš priljubljeni mi »Zvonček« v novem letu mnogo sotrudnikov in obilo naročnikov. Vam pa povrni Bog trud, ki ga imate z izdajanjem tako lepega lista. Hvaležnost jugoslovanske mladine, pa tudi nas, ki smo že odrasli šoli, Vam je zagotovljena. Težko pričakujem I. letošnje številke.« Tako misli, dela in piše preprost slovenski vojak na bojnem polju. Kako osramoti ta vrli slovenski vojak one šole, ki jih še vedno pogrešamo med Zvončkovimi naročniki. Koliko je slovenskih staršev po Jugoslaviji, ki trdijo, da so zavedni, ki bi lahko naročili svoji deci naš mladinski list, pa se iz brezbrižnosti ne zmenijo za vse to. Kako visoko nadkriljuje v narodni zavesti take stariše ta slovenski mladenič.

Čudna pravica. Ni dolgo tega, ko so se učiteljstvu delile izredne kvalifikacije. Učitelj, ki je iz lastnega nagiba napravil izpit za meščanske šole, je bil zapostavljen pri Oddajanju služb pred takim, ki izpita ni imel. V dokaz vzemimo sedanjega koroškega deželnega šolskega nadzornika. Bil je v Ljubljani ljudski učitelj na nemški „schulvereinski" šoli. Merodajnim gospodom je bil po volji, pozvali so ga na učiteljišče brez izpita za meščanske šole s pogojem, da ga naknadno napravi. Napravil ga je tudi res pri svojem prijatelju profesorju S. v Lincu, in sicer z odliko. Postal jo hitro definitiven, ali to je bilo še premalo za učenega in velesimpatičnega gospoda, reklo se je: „B. ist ein feiner Mann, er kann noch Landesschulinspektor werden." In res se je to zgodilo, četudi ne na Kranjskem, pač pa Koroškem. V normalnih časih se je sodilo šolnike po sposobnostih in marljivem delovanju, „feiner Mann" je bil postranska stvar; posebno veljavo je imel le pri ženskah, ali časi se zpreminjajo in tudi nazori o pravičnosti.

Meseca novembra 1917 je priobčil Učiteljski Tovariš oglas bosansko-hercegovinske vlade glede pomanjkanja učiteljstva v Bosni, kjer so bili sprejemni pogoji prepovršno omenjeni. Jaz sem se informiral pismeno pri bos.-herc. deželni vladi o gmotnem stanju bos.-herc. učiteljstva, kakor tudi o sprejemnih pogojih.

Bos.-herc. deželna vlada me je uradno obvestila o sprejemnih pogojih, a ni pojasnila gmotnih razmer tamošnjega učiteljstva. Ker bi morda kdo izmed tovarišev rad zvedel natančne sprejemne predloge, jih navajam v originalnem tekstu.

Das M. G. G. wird ersucht, den Oberwähnten verständigen zu wollen, daß ihm ein Lehrerposten in Bosnien und der Herzegovina nur dann erteilt werden könnte, falls er ein vorschriftsmäßig gestempeltes Gesuch nebst folgenden Dokumenten in Vorlage pringen würde: 1.) den Taufschein; 2.) den Heimatsschein, 3) ein ärztliches Zeugnis über seine körperliche und geistige Eignung zum Lehramte, 4.) das Reife- und Lehrbefähigungszeugnis, 5.) den Nachweis über seine bisherige Lehrtätigkeit, 6.) das Zeugnis über sein politisches und moralisches Verhalten von der politischen Behörde l. Instanz, schließlich 7.) den Nachweis, daß er zur Lehrtätigkeit in serbokroatischer Sprache formell befähigt ist. Für den Landeschef: Der Abteilungsvorstand: Podpis je nečitljiv.

Smrtna kosa. V Loki je dne 20. t. m. v starosti 50 let preminul tovariš Josip Zorn, učitelj in začasni šolski voditelj. Ostavil je vdovo Marijo in pet otrok. — V Motniku je istega dne nenadoma umrla gospa Ivanka Konjarjeva, soproga tamkajšnjega nadučitelja tovariša Ulrika Konjarja, zapustivši 4 sinove in 1 hčer. — Dne 19. t. m. je umrla v Semiču v Beli Krajini kot begunka Marija Kraševčeva, hči pokojnega tovariša Ivana Kraševca, učitelja v Gorici. — Vsem umrlim blag spomin! Njih svojcem iskreno sožalje!

Razgled.

Ljudskošolski učitelj podpredsednik državne zbornice. Na seji državnega zbora dne 30. januvarija 1918. je bil z 235 glasovi izvoljen za podpredsednika državnega zbora poslanec Karel Seitz, ki je po poklicu ljudskošolski učitelj na Dunaju. Rojen je bil leta 1869. 4. sept. V mladosti se je učil krojaštva, a popustil je šivanko, ustopil in dovršil učiteljišče v St. Pöltnu, postal je učitelj in se začel prav zgodaj pečati s politiko. Od leta 1897 je deželni poslanec Nižje Avstrijski, a v državni zbor je bil izvoljen leta 1901 kot socialno demokraški poslanec z 9043 glasovi od 15.579 volilcev v 33. volilnem okraju na Dunaju. — Tovariš Seitz je bil ravno zaradi svojega političkega prepričanja večkrat discipliniran in preteriran, a kljub temu se je povspel do tega častnega mesta. On je tudi zastopnik učiteljstva v mestnem šol. svetu Dunajskem in predsednik centralnega učiteljskega društva na Dunaju. Tovarišu Seitzu naše čestitke.

—e—

Književnost.

Podobe iz sanj. Napisal Ivan Cankar. — Nova knjižnica 1. — Založila in izdala Nova Založba v Ljubljani. — Tiskala Katoliška tiskarna. — Str. 165. — Cena 4 K. — Te „Podobe iz sanj" je napisal Cankar „v letih strahote 1914—1917. Zato je razumljivo, da marsikatera beseda ni tako postavljena, kakor bi po vsej pravici morala biti, in da je marsikatera zastrta in zabrisana. Vendarle pa naj ostane vse, kakor je bilo; za ogledalo teh težkih dni in za spomin." S temi besedami izreka Cankar sam sodbo o tem svojem delu. Postavljene so te besede v posnetku pisateljevega rokopisa knjigi na čelo, kakor bi hotel z njimi Cankar bralca opozoriti, naj gleda njegove podobe z napeto pozornostjo in — če se smem tako izraziti — z zbranim duhom, da zapazi tudi to, kar je zastrto, in da razbere tudi ono, kar je v knjigi zabrisanega. In ravno ta zastrtost in zabrisanost, ki sta — mimogredé povedano — značilna marka mnogim Cankarjevim delom — preliva njegove „Podobe iz sanj" v globoko, iskreno pesem bolečin, v pretresljiv, obupen vzklik trpljenja. Saj ni človeške besede, ki bi mogla jasno in sluhu razumljivo povedati, kaj čuti človeško srce, ki je z grozo zamaknjeno v to neizrečeno strašno tragedijo, kakor se današnji dan odigrava na svetovnem pozorišču. Cankarjeve „Podobe iz sanj" so javna obtožnica visoke umetniške potence, ki jo naš narod izroča poroti kulture in človečnosti: „Zapoj o bolesti, ki vre in vpije brez nehanja iz te uboge zemlje, ki jo ljubiš." (Str. 83.) Te „Podobe iz sanj" so govor nas vseh, izliv gorja milijonov duš. In kolikor večja je bolest, toliko šibkejša je naša beseda, dokler ne zastane v nemem strmenju, neizgovorjena ob grobovih, ki pojoč oznanjajo novo zarjo. (Str. 123.) — Iz tega vesolnega krvavega potopa se oglaša grenko, polno žolča in ujedljivosti, rezko in neusmiljeno vprašanje srake-humoristke: „Pa kaj si storil ti, oj človek?" (Str. 139.) Človek, ki je kriv tega splošnega gorja, molči, zakaj njegov jezik ne ve odgovora, ker je gorje preogromno in dejanje pretrinoško. Tako se obsoja človek — krvnik sam, a človeški duh še ni izmislil kazni in povračila . . . Tako hitimo od podobe do podobe, ki dihajo v okvirjih poezije in religioznosti, za tenčicami slutenj in izza krepko začrtanih linij realnosti žgočo resnico; hitimo — gnani od sile nad človeštvom zagrešenega zla in od lepote pisateljeve besede, prepričani, da prihaja svetnica odrešenica. (Str. 165.) Kako umevamo ta čas in s kakimi pogledi zremo v bodočnost — o tem govori ta Cankarjeva knjiga: v srcu nož — pred nami življenje!

E. Gangl.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

A. Š. v Lj.: Kdo je prirejal manifestacijo ob rojstveni 50 letnici gospe Franje dr. Tavčarjeve, nam ni znano. Res pa je, da med **zastopniki 45 ljubljanskih društev** ni bilo nobenega **našega,** ker ni čil nihče naših o tem obveščen. Če bi tudi vedeli za namero, bi se ne udeležili, ker stojimo daleč stran od vsakega usiljevanja. Sicer pa poznamo in cenimo zasluge gospe jubilantke, ki si jih je z nesebičnim delovanjem pridobila na vsakem polju javnega našega življenja.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.
Last in založba „Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva".
Tiska „Učiteljska tiskarna" v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta" v Ljubljani
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 31. januarja 1918 **K 12.062·57.**

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

Knjigoveznica
Anton Janežič
Ljubljana
Florijanska ulica 14
se priporoča sl. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.